

kandilima stoje uljanice a na *svijećnjacima* voštanice. *Zvona, zvonca* i *škrebetaljke* služe za sazivanje ili upozoravanje vjernika.

A. Bad.

LITURGIJSKO RUHO, odjeća i oprema svojstvena pojedinim svetim redovima, odn. službama ili činima, koju pripadnici klera odijevaju pri obavljanju liturgijskih čina. To je ruho uvijek od plemenitih tkanina, urešeno vezom, brokatom, zlatnim vezom, a ponekad i likovnim prikazima i kristalnim zrcima. — Niži kler nosi preko crnoga talara bijelu *roketu*. Subđakon nosi *alar*, *amikt*, *albu*, *manipul* i *tunicelu*. Đakon nosi *amikt*, *albu*, *manipul*, *štolu* preko jednoga ramena te *dalmatiku* a svećenik *amikt*, *albu*, *manipul*, *štolu*, *kazulu* i na glavi *biret*. Biskup nosi sve što i svećenik, s time što ispod kazule nosi tanke *tunicele* i *dalmatiku*, na glavi *mitru* i u ruci *štap* (*pastoral*), te posebne *rukavice*, *sandale* i *gremijal*. Nadbiskup preko biskupskoga ruha nosi *palij*, a papa umjesto mitre *tijaru*, a umjesto palija *fanon*. U pojedinim zgodama svećenik i viši pripadnici hijerarhije nose još *velum*, *plasti* (*pluvijal*), *cappu magnu*, *mozzettu*, *pektoral* te još neke dijelove odjeće. Donji dijelovi odjeće (*amikt* i *alba*) uvijek su bijele boje, dok se boja ostalih dijelova mijenja ovisno o liturgijskim vremenima i blagdanima. Liturgijske boje su: bijela (radost), crvena (mučeništvo), ljubičasta (pokora), zelena (nada), crna (žalost), te zlatna (izuzetna radost, svečanost) i ružičasta (ublažena pokora).

A. Bad.

LIVNO, gradić u Z Bosni. Na okolnim uzvisinama nalaze se gradine — utvrđena naselja ilir. Dalmata, od kojih su neke korištene i u rim. doba (kasteli). U rim. doba na Livanjskom je polju vjerojatno bilo veće naselje (*Pelva*). — U X. st. župa *Hlivno*, koju Porfirogenet naziva imenom *Hlebiana* a spominje se u izvorima 892, 1045. i 1078, pripada hrvatskoj državi. Potkraj XIII. i poč. XIV. st. u vlasti je Šubića, a u XV. st. u posjedu Kosača. God. 1469. L. zauzimaju Turci koji se i utvrđuju; od grada s pet kula ostali su samo ostaci. U Rapovinama otkriveni su ostaci starohrv. pletera, a u Grborezima ranohrv. groblje iz XII—XIII. st.

LIT.: V. Klaić, Grada za Topografiju i historiju hlivnjske župe i grada Hlivna, VJHAD, 1928. — H. Kreševljaković, Stari bosanski gradovi, Naše starine (Sarajevo), 1953. — M. Vego, Naselje bosanske srednjovjekovne države, Sarajevo 1957, str. 45—46. — Š. Beslagić, R. Grborezi, Sarajevo 1964.

LIŽNJAN, selo J od Pule. U njemu je pronađena pregradna ploča od vapnenca s pleternim ukrasom iz druge pol. X. st. U zaljevu Kuje otkriveni su kapitel od vapnenca iz sredine V. st., ranokršć. lampica s ljudskom figurom (Krist-Dobri pastir), opeke s radioničkim žigovima te tragovi zidova ant. građevine koja je najvjerojatnije pripadala nekoj ladanjskoj vili.

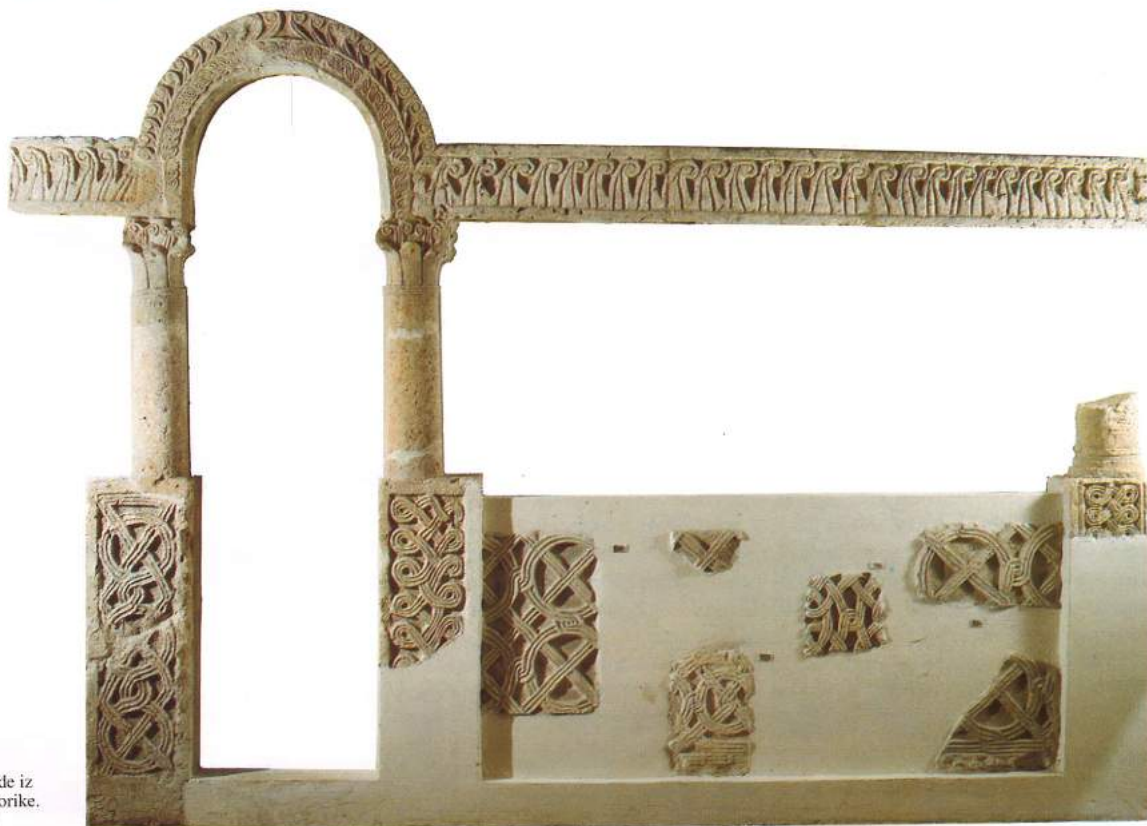
LOBOR, dvorac Keglevića

LIT.: B. Marušić, Novi spomenici ranosrednjovjekovne skulpture u Istri i na Kvarnerskim otocima, Bulletin JAZU, 1956, 8, str. 10. — Š. Mlakar, Neki novi antikni nalazi u Istri, Jadranski zbornik, Rijeka—Pula 1957.

Ma. Š.

LOBOR, selo SZ od Zlatara u Hrvatskom zagorju. Burg *Pusti Lobor* (ruševine), malena opsega i nepravilna tlocrta, smješten je u vrh strma brda. Spominje se kao castrum već 1259. Među brojnim vlasnicima bili su grofovi Celjski, J. Vitovec, a od 1525. Keglevići.

U XVII. st. napuštaju Keglevići teško pristupačan burg i podižu u ravni veliki dvorac koji je etapno građen XVII—XIX. st. Tlocrt je četverokutan, krila nejednake visine zatvaraju unutarnje dvorište s arkadama; u njegovu je sklopu dvorska kapela. Pročelno dvokatno krilo s balkonom na četiri para stupova dobiva završni oblik u XVIII. st. U glavnoj je dvorani očuvana stropna slika mitološkoga sadržaja. — U selu je kasnobarokna župna crkva Sv. Ane (1807—30), čiji glavni oltar ima klasicističkih elemenata. Među zlatarskim se predmetima ističu: kalež (1762), kadičnica (1726), monstranca kasnogotičkih oblika, ciborij (1690). — Na brdu iznad

LOBORIKA, rekonstrukcija predromaničke oltarne pregrade iz crkve Sv. Flora u okolici Lobarike. Pula, Arheološki muzej Istre

Z. LONČARIĆ, Viktor

sela je proštenjarska crkva *Majka Božja Gorska*, jednobrodna gotička građevina s poligonalnim svetištem, barokizirana u XVIII. st. Uza svetište su sakristija i zvonik, uz brod portik, a uz glavno pročelje dvije male kapele. Svetište je oslikano gotičkim zidnim slikama u XIV–XV. st.: zavjese, niz apostola i svetačkih likova, biblijski prizori, proroci, biljni ornament; na brodu je s vanjske strane izbljedijske freske Sv. Kristofora. Na glavnome je oltaru (prije 1677) drven gotički kip Majke Božje (oko 1500). Propovjedaonica je iz 1759, ormar iz 1738, a orgulje iz 1786. Crkva je okružena cinktorom. U arkadama su zidne slike pučki slikane, a u dvorištu kip Sv. Franje. Ulomak pletera ugrađen u crkvu, kao i onaj s natpisom »svmme« (prenesen u zagrebački Arheološki muzej), najsjeverniji su nalazi pleterne skulpture u Hrvatskoj a potječu iz ruševina pokraj crkve. Kraj Lobora je nađen i ant. nadgrobni spomenik (II–III. st.). Uz put do crkve je poklonac s rustičnim kipom Pietà i kutijom za milodare (1762), potom kapela Sv. Antuna iz 1703, koju je dao podignuti Petar Keglević, a pred njom pil istoga sveca iz 1705.

LIT.: A. Deanović, Gotičke freske u svetištu zavjetne crkve Marije Gorske kraj Lobora, Peristil, 1969–70, 12–13. — D. Baričević, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. stoljeća u istočnom dijelu Hrvatskog zagorja, Ljetopis JAZU, 1972, 76, str. 291–293. — V. Marković, Barokni dvorci Hrvatskog zagorja, Zagreb 1975. — M. Gorenc, Novi podaci i nalazi s antičkih i ranosrednjovjekovnih lokaliteta Marija Gorska i Čerčevina u Loboru, VjAM, 1977–78, 10–11. — M. Obad Šitarović, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. — J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992. — D. Vukičević-Samaržija, Gotičke crkve Hrvatskog zagorja, Zagreb 1993. A. Ht.

LOBORIKA, selo nedaleko od Pule. Na vanjskome zidu župne crkve uzidan je predromanički reljef anđela (simbol evanđelista Mateja), koji je s Ivanovim orlom (u zidu seljačke kuće) i s Markovim lavom (u Lapidariju kraj Svetoga Franje u Puli) pripadao istoj cjelini. Nalazi pleterne skulpture čuvaju se u Arheološkome muzeju u Puli. U šumi kraj Lborike nalaze se ruševine ranosrednjovj. naselja i predromaničke crkve.

LIT.: B. Marušić, Prilog poznavanju ranosrednjovjekovne skulpture u Istri, Jadranski zbornik, 1982–83, 12. B. F.

ilustracija na str. 517

LOKRUM, otočić II od Dubrovnika. U prvoj pol. XI. st. na njemu se naseljavaju benediktinci i osnivaju prvu opatiju. Iz toga je doba očuvano više ulomaka pleterne skulpture i jedan kubični kapitel te dva epitafa iz XI.

st. Krajem XII. ili poč. XIII. st. podignuta je romanička crkva Sv. Marije; očuvane su još tri polukružne apside, sjev. zid obrubljen na vrhu slijepim lukovima te nekoliko ulomaka dekorativne skulpture koji pokazuju vezu između apulijske i dubrovačke romanike. Uz crkvu je bio samostan s klaustrom od kojega se još vide ostaci vrata srpastoga luka i dvojni kapitel romaničko-gotičkoga stila XIV. st. Samostan s kulama nadograđuje se poč. XIV. st., kada na njemu rade dubrovački klesari Radin, Marko Nikostov, Grgur Grbenica, Kola Tomasov i Bonifacije, koji gradi svodove. U XV. st. crkva je produžena te joj pročelje dobiva gotički prozor, a grade se i dvije kapele. Od jedne je ostao očuvan renesansni reljef *Navještenja*, koji se nalazio nad vratima. Novi, gotičko-renesansni samostan sa širokim klaustrom renesansnih lukova i svodova nad gotičkim stupovima podignut je južno od staroga sklopa. Zabilježena su imena više majstora koji su radili na proširenju samostana: Bogoj Milošević (1412), Radin i Radoje Pribilović (1492), Antun Kunčić i Nikola Andrijić (1512), Marko Lukšić (1514) i Marko Radonić (1521). Dio samostana i crkva srušeni su u potresu 1667. U drugoj pol. XIX. st. na dijelu samostana nadvojvoda Maksimilijan Habsburški sagradio je neogotički dvorac. Iz samostana također potječu slika *Majka Božja* Domenica Ubaldinija (biskupska zbirka, Dubrovnik) i romanički brončani križ u crkvi Sv. Trojstva u Prožuri na Mljetu. Na otoku su i ostaci nedovršena lazareta Republike i franc. tvrđava iz 1806.

LIT.: C. Fisković, Lokrumski spomenici, Bulletin JAZU, 1963, 1–2.

R.

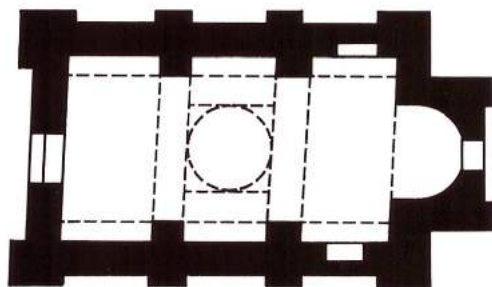
LOKVIČIĆI, selo kraj Imotskoga. Više nekropola sa stećcima: kraj Pezinih kuća, u Berinovcu na lok. Grebašnik i Novine. Stećci su vrsno obrađeni (polumjesec, rozete, ljljani, prikaz lova na jelene i dr.), no znatno su oštećeni.

LIT.: L. Katić, Stećci u Imotskoj krajini, SHP, 1954, str. 145.

LONČARIĆ, Dragica, naivna slikarica (Hlebina, 25. VI. 1956). Završila Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1976. Izlaže od 1969. Slika romantične krajolike, dubokih prostora i dramatične osvjetljenosti. Djela joj se odlikuju njegovanom slikarskom materijom. Bavi se crtežom. Samostalno izlagala u Zagrebu, Hlebinama, Koprivnici, Münchenu, Amsterdamu, Göttingenu, Morgesu i Beču.

LIT.: V. Crnković, Dragica Lončarić (katalog), Zagreb 1982. — G. Gamulin, Dragica Lončarić (katalog), Zagreb 1990. R.

LONČARIĆ, Zvonimir, kipar (Zagreb, 13. III. 1927). Diplomirao na Akademiji za primijenjenu umjetnost u Zagrebu 1956 (K. Angeli Radovani, E. Tomašević). Radi figuralnu skulpturu, najviše u drvu i poliestru, obojenu živim bojama. Sintetizirajući plastična iskustva tradicije i jezika suvremene umjetnosti, ostvario je izvorno djelo u kojemu su elementi fantastičnoga i nadrealnoga prožeti specifičnim humorom. Od 1958. radi za »Zagreb-film« kao crtač i scenograf. Samostalni je autor četiriju crtanih filmova (*I x I = I*, 1964; *Bijeg*, 1969; *Žderi*, 1973; *Gosti*, 1977); realizirao je niz nastavnih tzv. element-filmova. Od 1966. radio je kazališne scenografije u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Tuzli. Samostalno izlagao u

LOPUD, gore: tlocrt predromaničke crkvice Sv. Nikole; dolje: tlocrt predromaničke crkvice Sv. Ivana

